

3.1.4 Benodigde weerstandscapaciteit

In de onderstaande tabel wordt een overzicht van de benodigde weerstandscapaciteit gegeven. De risico's zijn gekwantificeerd aan de hand van de beleidsuitgangspunten uit de nieuwe nota *Reserves, voorzieningen & weerstandsvermogen*. De benodigde weerstandscapaciteit wordt berekend door de gemiddelde kans te vermenigvuldigen met het financiële gevolg als het risico zich daadwerkelijk voordoet. Is het financiële gevolg meerjarig, dan wordt het risico voor maximaal vier jaar meegenomen in de benodigde weerstandscapaciteit. Jaar 1 voor 100%, jaar 2 voor 75%, jaar 3 voor 50% en jaar 4 voor 25%. Dat betekent dat vanaf het jaar van optreden van een risico de gemeente maximaal vier jaar de tijd heeft om het financiële gevolg voor 100% in de begroting te verwerken. Als het financiële gevolg meerjarig is, staat er in onderstaande tabel een S (Structureel). De I staat voor een incidenteel financieel gevolg. Voor een verdere toelichting op de berekening verwijzen wij naar de nieuwe nota.

Benodigde weerstandscapaciteit (bedragen x € 1 miljoen)	Jaarstukken 2016	S/I	Berekend risico
Risico's			
1. Gemeentelijke grondexploitaties	4,6	I	4,6
2. Hoog Dalem	2,7	I	3,3
3. Bedrijfsvoering	0,5	S	0,5
4. Verbonden partijen	0,8		
4a. Wegvallen van dividendinkomsten	-	S	0,8
4b. Algemene risico's	-	S	1,0
5. Gemeentefonds	0,5	S	0,9
6. Drie decentralisaties	1,3	-	-
7. Rentelasten	-	-	-
8. Veerdienst	0,1	S	0,2
9. Totale garanties	2,9		
9a. Waarborggaranties	-	-	-
9b. Garanties	-	I	5,0
10. Uitgegeven geldleningen	0,5	I	0,3
11. Vennootschapsbelasting (VPB)	0,7	S	1,5
12. Omgevingswet	0,3	-	-
13. Station Papland	-	I	2,3
14. Leegstand panden	-	S	1,0
Totale risicoprofiel	14,9	-	21,4

1. Gemeentelijke bouwgrondexploitaties

De risico's rondom de gemeentelijke bouwgrondexploitaties zijn ingeschat op circa € 5 miljoen. Per grondexploitatie is een onderverdeling gemaakt naar de mogelijke risico's. Let wel dat dit alleen de risico's zijn waarvoor geen voorzieningen zijn gevormd. De risico's rondom grondexploitaties moeten in combinatie met de gevormde voorzieningen grondexploitaties beschouwd worden.

De stijging t.o.v. de jaarstukken 2016 wordt met name veroorzaakt door risico's bij project Groote Haar in verband met hogere civieltechnische ramingen. Voor meer informatie verwijzen wij u naar het Meerjarenprogramma Grondexploitaties.

2. Hoog Dalem

De gemeentelijke risico's van het bouwproject Hoog Dalem worden, op basis van de laatst vastgestelde grondexploitatie, ingeschat op € 3 miljoen. De stijging t.o.v. de jaarstukken 2016 wordt met name veroorzaakt door het toegenomen risico op meerkosten rondom de onteigening van grond. In december 2017 leveren de

rechtbankdeskundigen conform de huidige planning hun rapportage aan bij het Hof. Dit is mede op basis van de aangeleverde stukken, zitting en nalevering van stukken. De uitspraak van het Hof wordt in april 2018 verwacht.

3. Bedrijfsvoering

De risico's ten aanzien van bedrijfsvoering vallen uiteen in risico's rondom de gemeentelijke informatievoorziening en risico's op het vlak van juridische / financiële control. Voor de gemeentelijke informatievoorziening is de vraag of er voldoende zicht is op de risico's ten aanzien van het informatiebeveiligingsbeleid. Bij financiële control gaat het om risico's die ontstaan doordat juridische afspraken niet worden nagekomen, het contractenbeheer niet op orde is, dat kosten voor projecten en projectleiders niet goed in de gemeentelijke begroting zijn verwerkt et cetera. Ook nieuwe wettelijke ontwikkelingen die op de gemeente afkomen en die gevolgen kunnen hebben voor de bedrijfsvoering vallen hieronder.

4. Verbonden partijen

Gorinchem kent een groot aantal verbonden partijen. Het aantal verbonden partijen en het financieel en inhoudelijk belang hiervan neemt de laatste jaren toe. Om die reden onderscheiden we twee risico's:

- **Lagere of geen dividendinkomsten**

In de begroting zijn dividendinkomsten geraamd. Het kan zijn dat deze dividendinkomsten lager uitvallen of dat er geen dividendinkomsten zijn. Denk in het bijzonder aan het mogelijk gevolg voor de dividenduitkering van Stedin als gevolg van de splitsing per 31 januari 2017.

- **Algemene risico's**

De DG&J, inclusief de Service Organisatie Jeugd, doet in beginsel niet aan reservevorming. Bij substantiële financiële tegenvallers kan zij daarom bij gemeenten aankloppen. Gezien de veranderingen en de risico's binnen het DG&J-terrein is dit een mogelijk scenario. Het risico zit voornamelijk op het onderdeel Jeugd. In de zienswijzebrief op de begroting 2018 van DG&J heeft gemeente Gorinchem geadviseerd om het risico *uittreding gemeenten uit het samenwerkingsverband* te kwantificeren. In regionale overleggen met de andere deelnemers probeert de gemeente Gorinchem dit risico af te laten nemen.

Verder is het weerstandsvermogen van de GR AVRES voldoende om de overige interne en externe risico's af te dekken. Wel zijn er enkele aandachtspunten op het gebied van informatie, automatisering, organisatie en planning en control. Als deze zich onverhoopt manifesteren, is er voor het gemeentelijk deel van eventuele kosten dekking voorhanden binnen de reserve Sociaal domein.

5. Gemeentefonds

De hoogte van de Gemeentefonds uitkering heeft de afgelopen jaren een fluctuerend verloop gekend. Dit werd veroorzaakt door de algemene economische omstandigheden, het uitgangspunt van 'Samen de trap op, samen de trap af' en periodieke herijkingen van de maatstaven. De uitkering uit het Gemeentefonds vormt daardoor een risico voor de financiële huishouding van de gemeente. De verwachting is dat de uitkering uit het Gemeentefonds, zeker op de middellangetermijn, een fluctuerend verloop zal blijven houden. Globaal gezien zijn er drie risico's te onderscheiden: 1). Het Rijk bezuinigt op het Gemeentefonds, 2). Het Rijk herzielt de verdeling of 3). De bestaande verdelingsmaatstaven ontwikkelen zich anders dan geraamd.

6. Drie decentralisaties

Conform de nieuwe nota *Reserves, voorzieningen en weerstandsvermogen* en het bijbehorende raadsvoorstel is de reserve Sociaal Domein toereikend om specifieke risico's in het Sociaal Domein af te dekken. Op het moment dat de reserve ontoereikend is voor het opvangen van risico's, wordt er een beroep gedaan op de algemene reserve. Omdat de inschatting is dat de reserve Sociaal Domein toereikend is voor mogelijke risico's, worden de risico's in het Sociaal Domein niet meegenomen in de berekening voor de benodigde weerstandscapaciteit.

7. Rentelasten

Conform het Treasurybeleid ligt de targetrente onder de gehanteerde rekenrente. Hierdoor vallen na verwachting de rentelasten van eventuele nieuwe (langlopende) leningen binnen de begrote rentelasten. Om die reden schatten wij het risico dat de rentelasten hoger zijn dan de begrote rentelasten in op nul.

8. Veerdienst

Ten behoeve van de exploitatie van de veerdienst Gorinchem - Sleeuwijk - Werkendam - Hardinxveld-Giessendam werd tot april 2017 een provinciale subsidie ontvangen. Eind 2017 verschijnt de businesscase (inclusief het onderzoek naar duurzaam varen) die mogelijk een oplossing biedt voor het wegvallen van de subsidie. Mocht dit niet lukken en mocht er geen sprake zijn van andere bijdragen of kostenreductie (staken van (een deel van) de dienst), dan leidt dit tot een financiële nadelen voor Gorinchem vanaf 2019.

9. Garanties

Waarborggarantie

De huidige boekwaarde van de totale garanties is € 820 miljoen. Circa € 780 miljoen hiervan wordt verklaard door de garantstellingen door tussenkomst van waarborgfondsen. Dit zijn stichtingen die garant staan voor leningen die kredietverstrekkers zoals banken hebben uitstaan bij woningbouwcorporaties, welzijnsorganisaties etcetera. De gemeente fungeert als achtervang voor het waarborgfonds. Het risico dat de gemeente wordt aangesproken als achtervang is nagenoeg nihil.

Garanties

De overige garanties van circa € 40 miljoen wordt voor circa € 26 miljoen verklaard door deelnemingen in CV's waarvan de CV Hoog Dalem het grootste onderdeel is. Op deze garanties kan de gemeente financieel risico lopen. Of dat het geval is, is voor een deel afhankelijk van de kwaliteit van de informatieverstrekking van deze partijen.

10. Uitgegeven geldleningen

De huidige boekwaarde van uitgegeven geldleningen is € 0,9 miljoen. Aangezien er een risico bestaat dat deze geldleningen niet terug betaald worden, loopt de gemeente een risico.

11. Vennootschapsbelasting (VPB)

De gesprekken met de belastingdienst over de definitieve bepaling van belastingplichtige activiteiten hebben nog niet plaatsgevonden. In het najaar van 2017 worden deze gesprekken verder voorbereid onder begeleiding van een externe adviseur. Er is al wel een voorlopige aanslag ontvangen voor 2017, waarvan de financiële gevolgen zijn meegenomen in de tussenrapportage 2017. Pas na de verdere uitwerking van de mogelijke belastingplichtige activiteiten zal blijken of dit afdoende is.

12. Omgevingswet

De verwachting is dat de Omgevingswet op zijn vroegst op 1 januari 2021 in werking zal treden. Omdat nu al bekend is dat de Omgevingswet een forse impact zal hebben op de gemeentelijke organisatie en ook het handelen van de gemeenteraad is er intern een werkgroep gestart. In de begroting 2018 is een werkbudget van circa € 400.000 opgenomen voor zowel 2018 als 2019. Vooralsnog wordt het risico op nihil geschat.

13. Station Papland

In het coalitieakkoord is opgenomen dat besluitvorming over de ontwikkeling en investering van de halte Gorinchem Noord / Papland wordt doorgeschoven naar de volgende raadsperiode. De aanleg van het station loopt in principe mee met de ontwikkeling van het bedrijventerrein Grootte Haar. Dit betekent dat in 2019 rekening gehouden moet worden met de kosten die met de aanleg van dit station gemoeid zijn. Er is een reserve voor station Papland met een hoogte van € 1,8 miljoen. De huidige inschatting is dat deze reserve niet voldoende is om de kosten te dekken. Het tekort schatten we in op € 2,6 mln., hetgeen gewogen neerkomt op een incidenteel risico van € 2,3 miljoen.

14. Leegstand panden

In de begroting zijn huurinkomsten uit panden (inclusief woningen) geraamd. Omdat het risico bestaat op leegstand kan het zijn dat de huurinkomsten (structureel) nadelig uitvallen voor de begroting.

Totaal benodigde weerstandscapaciteit

De totaal benodigde weerstandscapaciteit komt uit op ruim € 21 miljoen. In de volgende paragraaf wordt duidelijk wat het effect hiervan is op het weerstandsvermogen.

3.1.5 Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen (ook wel weerstandsratio) is de deling van de beschikbare weerstandscapaciteit door de benodigde weerstandscapaciteit.

Weerstandsvermogen	Ruim voldoende	Jaarstukken 2016	Begroting 2018
Weerstandsvermogen	$1,4 < x < 2,0$	2,25	2,01

Voor de begroting 2018 is het weerstandsvermogen circa 2. Daarmee voldoen we aan de gestelde norm van minimaal 1,4. De berekening bij de jaarstukken 2016 was niet gebaseerd op de systematiek volgens de onlangs vastgestelde nota. De daling van de ratio in 2018 ten opzichte van de jaarrekening 2016 is dus niet het gevolg van een lagere beschikbare weerstandscapaciteit, maar van een hoger berekend risicoprofiel.

3.1.6 Financiële kengetallen

Kengetallen drukken de verhouding uit tussen bepaalde onderdelen van de begroting en/of de balans. Deze kengetallen kunnen behulpzaam zijn bij het beoordelen van de financiële positie van de gemeente. Elk kengetal lichten we toe en vergelijken we met signaleringswaarden van de provincie Zuid-Holland. De provincie hanteert de volgende drie categorieën: minst risicovol, neutraal en meest risicovol. Wij benadrukken dat we voorzichtig moeten omgaan met conclusies te trekken uit individuele kengetallen. De kengetallen moet men altijd in samenhang bekijken.

Netto schuldquote

Netto schuldquote (bedragen x € 1.000 ; stand ultimo boekjaar)	Jaarstukken 2016	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
A Vaste schulden	151.609	118.335	126.341	142.242	142.242
B Netto vlottende schuld	4.718	14.205	15.509	5.573	-6.500
C Overlopende passiva	7.893	6.500	6.500	6.500	6.500
D Financiële vaste activa (cf. art. 36 lid d, e en f)	3.328	3.236	3.172	3.155	3.136
E Uitzettingen < 1 jaar	8.507	8.245	8.245	8.245	8.245
F Liquide middelen	460	150	150	150	150
G Overlopende activa	9.261	5.605	5.605	5.605	5.605
H Totale baten (exclusief mutaties reserves)	144.626	119.178	128.466	118.824	118.379
Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	99%	102%	102%	115%	106%
I Financiële vaste activa (exclusief uitstaande leningen)	2.438	2.438	2.438	2.438	2.438
Netto schuldquote (A+B+C-E-F-G-I)/H x 100%	99%	103%	103%	116%	106%

De netto schuldquote is het totaal van de leningenportefeuille verminderd met de eigen middelen. Hierdoor ontstaat een indicatie van de druk van de rentelasten op de exploitatie. Om inzicht te verkrijgen in hoeverre de gemeente geld doorleent, is ook de netto schuldquote exclusief doorgeleende gelden weergegeven. De komende jaren blijven de beide kengetallen rond de 100% schommelen. De daling van de totale baten vergeleken met de Jaarstukken 2016 heeft onder andere te maken met technische correcties als gevolg van wijzigingen in het BBV. Op basis van het BBV